

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Fingal Johansson*
 Härad: *Östbo - Mo* Adress: *Bygget Gjöarna Värnamo*
 Socken: *Årenhöga, Fryele, Värnamo* Berättat av:
 Uppteckningsår: *1942* Född år i

"Stöcké" en trollkuning präst i Fryele sid 1-4
 Smedens dräng och Tomten " 5-6.
 "Torgens" en trollkuning präst i Värnamo " 7-8.

Skriv endast på denna sida!

I Fryele fanns på 1700-talet (1768-86)
en trallkunnig präst, Nils Stöcke.
Han hade sin bostad i Ljöhult som
var boställe. En morgon då han
skulle fara till Fryele kyrka och förätta
gudstjänst, befälde han sin dräng,
att smörja vagnen, och noga tillse
att "lönmtapparna" blevo ordentligt
fasttratta. (Man hade vid denna
tid inte muttrar som fasthåller vagns-
hjulen, utan för hjulet i vagnsaxeln
var borrar ett hål i vertikalt läge
i vilket "lönmtappen" som var en
nagel inslogs, och som förhindrade
att hjulet kunde glida av axeln. Anna
av Tingäl Johansson) Drängen gjorde
som han blivit befälld, och så for
man i väg mot Fryele kyrka.

Då man kommet ner mot Hemmers-
hults skog tappade man ett vagn-
hjul. Drängen fick snubba av prästen
att han inte bättre satt fast lömskappen,
så satte man fast hjulet och for vidare
och så om en stund tappade man
åter ett hjul. Då drängen ville som
föret sätta hjulet på axeln, befalldes
prästen honom att lägga hjulet i
vagnshäcken. Drängen invände att
det då inte ginge att köra, men prästen
befalldes honom att göra som han sagt
vilket denne då gjorde. Då man kom
fram till kyrkporten frågade prästen
drängen om han ville se den som
hållit upp vagnens ena sida så man
kunnet höra, och det ville drängen.
Prästen bredde då ut sin prästkappa

på vägen. Steg upp på den och hade
drängens att göra det samma.

Drängens fick då se den ande, som
varm och svettig stod och med sin
ena axel höll upp vagnsaxeln.

Prästen sade till den ande "ja käm
du; låt du bli min vagnshjul
då jag är ute och reser."

Vid ett annat tillfälle så prästen
(Stoche) var ute i socknen och tog
upp sin lön; (tok opp sin tiän)

som på den tiden erlades in natura
i form av spannmål, kom han till
Lid (ett par nummera försvunna hem-

mansdelar ovanför Kärbyholm)
Då spannmålen lastats på prästens
vagn, skulle man end. fräpelig se
bjuda prästen förtäring inne i stugan.

Man fick då se en man som
tog en säck spannmål ur prästens
lass och ville gå dit och köra bort
mannen, men prästen sade att de
skulle låta honom vara.

Då prästen fått sin förlägnad
gick han ned till sitt lass och sade
till juven som troget stod vid
lasset och väntade med en säck
på ryggen. "Lägg ifrån dig
säcken och låt min säd vara i
fred härnäst. Men kunde
inte varken lägga ifrån sig
säcken, eller gå bort med den
förän prästen sagt ifrån på
det.

Vid Årjöps järnbruk fanns det för
Tomtar med vilka hammarmederna
önskade stå på god fot med.

Därför försummade mederna inte
att julkvällen sända Tomtarna julgröt
och brännvin. En julafton sände
en smed sin dräng ner till smedjan
med julpost, gröt och brännvin
till Tomten. Drängen drack ur
brännvinet och åt upp gröten,
förrättade sedan sina naturbehov
i brännvinsflaska och Tallrik, och
satte sedan ner det på den plats
man brukade. Efter julhelgen då
man skulle börja arbeta i smedjan
sände smeden drängen att göra upp
eld i härden. (Tända i smedjan)

ACC. NR. M. 8354:6.

Om en stund kom Tomten upp till
smedens bostad och sade att nu
var det fyr i härden så smeden
kunde komma till smedjan, och
då smeden kom till smedjan, fann
han i härden bland glödande
kol drängens förbrända ben.
Tomten hade togit en grym
hämnad på drängen för hans
grova skämt mot Tomten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

I Värnans alldeles mittfäs kyrkan hade Tännö samminister sitt boställe, som kallades Torget. Prästen kallade man "Torzen" annars hette han C. W. Thelander, född 1776 och avhände sig själv livet 1839. Han säges ha varit trollkunnig. En gång då han for med häst och vagn mellan Wactops och Värnans kyrkor tappade han ute i Ullås skog ett vagnshjul. Han befälde skjutskarlen att lägga hjulet i vagnhäcken och rå for man vidare. Då skjutskarlen en gång såg sig bakom fick han se en mörk figur springa bredvid vagnen och hålla upp vagnaxeln. Då man kom från till prästens bostad Torget

7

ACC. N.R. M. 8354:8.

"Kärnan" och stannade med
skjutaren drog den mörka figuren
en djup suck och då sade
"Torsten" - "ja tjäm du på änn,
no änn uppta va enn väl ha
å de."

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8